

afvist med det argument, at det skal være muligt at vide, hvad der er strafbart, og hvad der ikke er, hvilket vil være meget svært, hvis man udvider til uagtsomt bedrageri. Og det har været med tanke på folk i erhvervslivet med mulighed for rådgivning fra advokater og revisorer. Men på socialområdet blev det indført uden de store overvejelser om, hvorvidt borgere, der ofte har meget få ressourcer og ofte står midt i en krise, har overskuddet til at vurdere, hvilke oplysninger de burde give myndighederne. F.eks. er det meget uklart, hvornår man skifter status fra at være reelt enlig til at være samboende. I forhold til forsætligt bedrageri er det klart, at hvis man er flyttet sammen med en kæreste og bare opretholder en proformaadresse et andet sted for fortsat at kunne hæve sociale ydelser, så ved man, at oplysningen om, at man er blevet samboende, skulle man have afgivet. Men hvis man har fået en kæreste, som man indimellem sover hos og spiser sammen med, hvornår er det så, man burde oplyse det til myndighederne? Derfor bør man se på, hvordan bestemmelsen har fungeret i praksis, og om den ikke bør ophæves.

Kommissionen skal evaluere, hvordan loven om uagtsomt socialbedrageri har virket i praksis, og vurdere, om bestemmelsen bør ophæves.

3. Ikkeproportionale sanktioner

I det sociale system findes flere ikkeproportionale sanktioner. Det er f.eks., når kontanthjælp bliver gjort tilbagebetalingspligtig i flere år, hvis det vurderes, at borgeren selv er skyld i at være blevet arbejdsløs, modsat dagpengesystemet, hvor man »kun« får 5 ugers karantæne.

Kommissionen skal lave en oversigt over ikkeproportionale sanktioner samt beskrive konsekvenserne for borgerens retssikkerhed ved at ændring af disse bestemmelser.

4. Udbetaling af godtgørelse til borgeren

Der har i flere år været fokus på borgernes overtrædelser af regler, og der er gennemført en lang række sanktionsmuligheder overfor borgerne, f.eks. at der trækkes i kontanthjælp, dagpenge, boligstøtte m.v., også ved mindre forseelser. Men de mange borgere, der bliver udsat for myndighedernes overtrædelser af helt klare retsregler, står som regel magtesløse.

Der er gennemført en række retsregler, der skal sikre borgernes retssikkerhed: regler om ret til aktindsigt, om partshøring, om klagevejledning, om tidsfrister og om beskyttelse af persondata. Det er regler, der skal sikre, at myndighedsafgørelser træffes på så korrekt et grundlag som muligt. Men det er alligevel meget sjæl-

dent, at selv grove overtrædelser af sådanne regler har nogen som helst konsekvenser for myndighederne.

Det opleves som klart urimeligt af borgerne, at lovovertrædelser ikke har nogen konsekvenser. På andre områder er der indført godtgørelser, f.eks. ved manglende eller ukorrekt ansættelsesbevis og ved uberettiget varetægtsfængsling. Der skal ikke være tale om en erstatning, da der oftest ikke vil kunne påvises noget tab, og heller ikke om en bøde, der jo ville kræve en undersøgelse og afgørelse af, om myndigheden havde handlet forsætligt eller uagtsomt.

Derfor kunne man overveje at indføre en godtgørelse, så borgeren f.eks. får 5.000 kr., hvis en myndighed har overtrådt de regler, der skal sikre borgernes retssikkerhed. Godtgørelsen må selvfølgelig ikke på nogen måde kunne modregnes i kontanthjælp eller anden indkomst og skal ikke være skattepligtig.

Kommissionen skal redegøre for fordele og ulemper, såfremt det offentlige skal betale en godtgørelse til borgeren, hvis en offentlig myndighed har begået en lovovertrædelse. Kommissionen skal herunder redegøre for lignende ordninger i andre lande.

5. Udvidelse af tilbud om retshjælp

Den sociale lovgivning er meget indviklet, og den kan være svær for mange borgere at finde rundt i. Flere og flere frivillige organisationer udvider i disse år deres rådgivning og bisidderordning, da mange borgere oplever det sociale system som modpart og ikke som hjælper og rådgiver. Der er alt for lidt gratis retshjælp i Danmark, hvor enhver kan komme og få råd og vejledning, eventuelt anonymt. Og ordningen med offentlig retshjælp ved advokat må dels ikke anvendes på områder, hvor offentlige myndigheder har vejledningspligt, medmindre borgeren er uenig med systemet, dels er betalingen til advokaterne ikke blevet reguleret i årevis, så meget få advokater ønsker at yde retshjælp.

På skatteområdet har man indført en ordning, hvor borgerne kan få betalt deres rådgiverbistand helt eller delvis, såfremt de får medhold i deres sag. På det sociale område kan det have mindst lige så stor betydning at få sagkyndig bistand. Her er ofte tale om borgere, der slet ikke har ressourcer til selv at vurdere deres sag eller søge informationer om deres retsstilling.

Kommissionen skal klarlægge behovet og mulighederne for at udvide tilbuddene om retshjælp til borgere.

6. Klagevejledning for alle

Såvel afgørelser som klagevejledninger kan være meget svære at forstå for mange borgere, særlig hvis